

Blažek, Václav

Tocharsko-slovanské lexikální paralely – nová srovnání

Linguistica Brunensia. 2018, vol. 66, iss. 2, pp. 5-13

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2018-2-1>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/138783>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Václav Blažek

TOCHARSKO-SLOVANSKÉ LEXIKÁLNÍ PARALELY – NOVÁ SROVNÁNÍ

TOCHARIAN-SLAVIC LEXICAL PARALLELS – NEW COMPARISONS

ABSTRACT

The article begins with an overview of the previous literature studying the Tocharian-(Balto-)Slavic lexical and morphological parallels was summarized. In this context three new comparisons were presented: 1. Tocharian A kuk, du. kukäm ‘heel’; B kuke*, du. kukene id.? ~ Old Church Slavonic кѣкѣнѣja ‘Schienbein, Unterschenkel’, plus Middle Welsh (13th cent.) kukyn, (14th cent.) kygwng/kygwn/kygwg, Welsh cwgn, pl. cygnau, ‘joint, knuckle; knot or joint on stem or root of plant; knot, knur (in wood); link in chain’; Irish cocung ‘chain’; 2. Toch. B lasto ‘belonging to branches of a shrub’ ~ Slavic *lišť ‘leaf’, plus hypothetical Baltic *lišta(s), reconstructed on the basis of Fenno-Volgaic *lešte ‘leaf’; 3. Toch. B riye, A ri ‘city’ < *dreuio- ~ East Slavic *dervъnja ‘village’, both originally ‘wooden’.*

KEYWORDS

Tocharian; Slavic; Balto-Slavic; isogloss; etymology

Specifické (balto-)slovansko-tocharské izoglosy byly a jsou studovány zejména v rovině lexikální, ale nechybí ani pohled morfologický. Za posledních šest deseti letí bylo této problematice věnováno více než 25 článků či kapitol v monografiích, když odhlédneme od konkrétních hesel srovnávacích či etymologických slovníků (např. ADAMS 2013; HILMARSSON 1996; VAN WINDEKENS 1976). Připomeňme v následujícím abecedním přehledu autory, kteří již k tomuto tématu přispěli (symbol^{BS} odkazuje na balto-slovanskou perspektivu daných studií): BLAŽEK 1991, 1994, 1995a, b, 1997, 1999, 2003, 2013^{BS}; BONFATE 1979^{BS}, 1984; ČOP 1959–60; GEORGIEV 1958^{BS}, 1981^{BS}; IVANOV 1958, 1988, 1998, 2002; KORTLANDT 1983^{BS}; LEHR-SPEŁAWINSKI 1957–58;

MILIUTĚ-CHOMIČENKIENĚ 1990^{BS}; SARADŽEVA 1982; TOPOROV 1963^{BS}; VALČÁKOVÁ – BLAŽEK 1997; VAN WINDEKENS 1971^{BS}, 1976^{BS}; WITCZAK 1999^{BS}.

Předkládaná tři srovnání se dosud ve jmenovaných studiích neobjevila.

1. Toch. A *kuk**, du. *kukäm* ‚pata,‘ (DTA 147); B *kuke**, du. *kukene* id.? zůstává doposud bez nadějně indoevropské etymologie (sr. ADAMS 2013, 191: ‘Further connections are unknown’). Spolu s Adamsem je třeba odmítnout pokus Van Windekense (1976, 628) slovo vysvětlit jako adaptaci permského označení ‚nohy‘ **kok*, ostatně izolovaného mezi uralskými jazyky. Ještě beznadějnější paralelou je čukotské *kyjā* ‚pata‘ podle téhož autora. Jednak tu je obrovská geografická vzdálenost dělící historické Tochary a současné obyvatelé Čukotky, především ale paralely v blízkce příbuzných jazycích nepotvrzují přítomnost mediální veláry, sr. čukči *kajalyən*, pl. *kajət* ‚pata‘, kerek *kijaana*, korjak *kajiljən*, aljutor *kajaljən*, palan pl. *kjewwi* id., vedoucí k rekonstrukci čukčo-korjacké praformy **kəjə* (FORTESCUE 2005, 144).

I když se ve finální slabice skrývá duálový sufix, který je tocharskou inovací, tocharská ‚pata‘ má slibné příbuzenstvo ve stsl. *kəkənja* ‚holeň, bérec‘ (KARLÍKOVÁ, ESJS 7, 392; sr. POKORNÝ 1959, 589) a v ostrovních keltských jazycích: střvelš. (13. století) *kukyn*, (14. století) *kygwng/kygwn/kygwg*, velš. *cwgn*, pl. *cygnau*, ‚kloub; článek stonku rostliny; článek v řetězu‘; ir. *cocung* ‚řetěz‘ (GPC).

Dodejme, že sémantický rozptyl připomíná germ. **hanha-* & **hanhila(n)-* ‚pata‘ oproti lit. *kinka* f. ‚noha, stehno, kolenní česka‘ (KROONEN 2013, 209) nebo véd. *pārṣ-ṇi-*, av. *pāšna-* ‚pata‘; het. *paršna-* ‚část nohy, pata?‘, ř. *πτέρνη* ‚pata‘; gót. *fairzna* ‚pata‘, oproti toch. B *porsnai* ‚kotník‘; lat. *perna* ‚kyčel, zadní strana stehna, stehno, horní část nohy‘ (ADAMS 2013, 435; KROONEN 2013, 137; ADAMS, EIEC 265).

2. Toch. B *lasto* m. překládá Adams (2013, 593) jako ‚kůra kořene‘ (‘root-bark’) v pasáži [ka]raviräṣṣa witsako karaviräṣṣe lasto ‚kořen oleandru, lasto oleandr‘ [IT/106a2^E], týkající se léčivých ingrediencí, kde *karavira-* je fytonymum označující ‚oleandr‘ (*Nerium indicum*) převzaté z buddhistického hybridního sanskrtu (BHS). Ohledně původu slova se Adams spokojuje s komentářem: ‘Etymology unknown’.

Ve své recenzi Melanie Malzahn[ová] (2016, 663) upozorňuje na adjektivní derivát *lästäṣṣe*, jenž by měl být utvořen z ekvivalentu slova, kterému v bhs. odpovídá *gaṇḍa-* ‚stéblo či stonek rostliny‘ (‘stalk of a plant’). Odtud odvozuje, že *lasto* se musí vztahovat k větvím keře, a nikoliv k jeho kořenům. Vzhledem k tomu, že toch. B *a* ~ *ä* může být reflexem ie. **i*, toto řešení otevírá i cestu ke srovnání s psl. **lístъ* ‚list‘ >

1 Podle Adamse (1988, 15) toto pravidlo platí za přítomnosti hlásek **u* či **s*, např. toch. A *wät*, B *wate* ‚druhý‘ < **duito-*; B *wase* ‚jed‘ < **uiso-* (ADAMS 2013, 625–26, 634); sr. ale B *šā-* ‚uvést do pohybu‘ & *šānāsk-* ‚propustit, uvolnit‘ vs. ř. *κίω* ‚jdu pryč‘ & *κινέω* ‚uvádím do pohybu‘ (ADAMS 2013, 686–87) vedle B *paš* ~ A *piš* ‚jdi!‘ < ob. toch. **p(ä)-* (regulérní prefix tvořící toch. imperativ) + ie. **H₁id^{hi}* ‚jdi!‘ (ADAMS 2013, 65; VAN WINDEKENS 1976, 21). Každopádně, pro *lasto* jsou podmínky platnosti změny **i* < *a*, jak je zformuloval Adams, splněny.

stsl. *listъ*, bulh., mak. *list*, sch., sln. *lišť*, slk., č., h+dluž. *list*, plb. *laist*, kaš. *lěst*, stpol. & pol. dial., br., r. *list*, ukr. *lyst* (JANYŠKOVÁ, *ESJS* 7, 426); r. dial. *list* znamená též ‚větév‘ (TOPOROV 1990, 39).

Finální *-o* v tocharském slově může být sekundární, jak uvažuje Adams (2013, 593; sr. 431: ‚bewegliches *-o*‘ v *petso* vs. *pets* ‚manžel‘), nebo odráží singulativní **-ōn* (sr. B *šito* ‚pole‘ < **siH₁tōn*, podobně ř. σῖτών ‚obilné pole‘; ADAMS 2013, 719), případně naopak kolektivní **-ā* < **-eH₂* (sr. B *lesto* ‚hnízdo, doupeč‘ < **log^h-stH₂-eH₂* ‚místo k ležení‘, podobně prus. *lasto* ‚postel‘; nebo B *wasto*, A *wäst* ‚dvojmo, dvojité‘ < **dui(s)-stH₂eH₂-m*, odpovídající skt. *dviṣṭha-* ‚stojící na dvou místech‘ [Sūryasiddhānta], *dviṣṭhā-* ‚dvojznačný, nejednoznačný‘ [Agni-Purāṇa] – viz ADAMS 2013, 609, 634; PINAULT 2008, 450).

Slovanské formy kolísají mezi *o-* a *u-*kmeny, zatímco kořenové *i* odráží diftong **-eĭ-* (sr. JANYŠKOVÁ, *ESJS* 7, 426).

Toch. AB *lit-* ‚skonat, upadnout, pohybovat (se)‘ nabízí sémantický klíč k této etymologii. Idea ‚padání‘ představuje jednu z typických charakteristik pro *listí*, a tedy i sémantickou motivaci, sr. skt. *páttra-* ‚list, okvětní lístek‘ [KátyŚr, Mn, MBh], ale také ‚ptačí křídlo, pero‘ [VS, ŚBr], vše od slovesa *pat-* ‚letět‘ [RV], ‚upadnout, padat‘ [Mn, MBh] (MW 580–81; EWAI I, 71, 74–75). Předložené řešení operuje s pravidlem **-T+T- > *-st-* jak ve slovanštině, tak tocharštině. Jestliže na slovanské půdě jde o jev všeobecně přijímaný, v tocharštině je situace složitější. Např. Van Windekens (1976, 105) soudil, že **-T+T- > toch. -ts(ts)-*, zatímco Adams (1988, 39) rozlišuje **-T^hTy- > -tsts-*, ale **-T^hT > -st-*. Vývoj vedoucí ke *-st-* v toch. B může být ilustrován takovým příkladem jako B *klestetstse* ‚ušpiněný, poskvrněný‘, implikujícím substantivum **kleste* < **glod-to-*, jemuž odpovídá niz. *klatten* ‚poskvrnit‘, stsev. *klessa* ‚skvrna od špíny‘, *klessa* ‚poskvrnit‘ (ADAMS 2013, 247; HILMARSSON 1996, 150).

Pozn.: Za pozornost stojí fino-volžské **lešte* ‚list‘ > fin. *lehti*, gen. *lehden*, karel.-olon. *lehti*, lud. *leht*, veps. *leht*, est. *leht*, gen. *lehe*, liv. *lēḶ* ‚list‘, vedle fin. *lehto* ‚listnatý lesík, remízeček‘, vod. *lehto* ‚list‘, fin. *lehdēs* ‚listoví‘, olon. *lehtes* ‚větév listnatého stromu‘, lud. *lehtez*, *lehtes* ‚list, listoví‘, veps. *lehtes* ‚list‘, est. *lehes* ‚list, listoví‘, a fin. *lehvä* ‚větév listnatého stromu‘; saami (Norsko) *lās'tá*, (Lule) *lašta*, (Vefs.) *nástē*, (Inari) *lošt^h*, (Ter) *last*, (Kildin) *løst*; mari (KB) *laštäš*, *əlaštäš*, (UB) *láštaš*, (M) *lištaš* (SKES 284; UEW 689). Případný baltský zdroj v podobě **liš^o* není vyloučen, i když chybí přímé doklady². Substitute **i > *e* má analogii např. ve fin. *ehkä* ‚snad‘, vfin. dial. *ehki*, est. *ehk* < bfin. **eški*, s pravděpodobnou baltskou předlohou, kterou reprezentuje stlit. *ižg(i)* & *išg(i)* ‚aus, von, von – her‘ (LIUKKONEN 1999, 24–25; ALEW I, 402).

3. Toch. B *riye*, A *ri* ‚město‘ (ADAMS 2013, 582) bývá tradičně promítáno do ob. toch. **ri₁ē* < **uriH₁-en-*. Rekonstrukce počáteční souhláskové skupiny se opírá jen

² Lit. *laiškas*, *láiškas* ‚stěblo, nať; dopis, list, stránka (knihy)‘, lot. *laiska* ‚das Blatt am Flachsstengel, am Getreidehalm‘, prus. *lāiskas* ‚kniha‘ mají formálně nejbliže k sl. **liška* ‚liška‘ (TOPOROV 1990, 37–41). Souvislost s psl. **lišъ* ‚list‘ je možná jen na kořenové úrovni.

o thráckou glosu βρία πόλις [Strabón 7.6.1³], tj. ‚město, citadela, a βρία κώμη [Hésychios], tj. ‚neopevňená vesnice (= lat. *vīcus*); zemské město, městská čtvrť, v opozici k ‚opevňenému městu, pokud je odvoditelné z **urH₁-eH_a-* (ADAMS 2013, 582; VAN WINDEKENS 1976, 405; SMITH 1910, 43). Ř. ρίον ‚vrchol hory, předhůří‘ nemůže souviset s tocharským slovem pro ‚město‘ vzhledem k myk. *ri-jo*, dovolujícímu pouze východisko **rhijon* < *(s)*rijom*, nikoliv ale **urijom*. Praecké **rhijon* je sluchitelné s het. *šēr* ‚nahore‘ adv., *šarā* ‚nahoru, vzhůru‘ (adv.); ‚nad‘ (postp.), klín. luv. *šarri* ‚nad, nahoru; pro, šarra, na (tom)‘, lyk. *hri* ‚nahoru; na‘ (KLOEKHORST 2008, 729). Witczak (1991, 107, pozn. 1) soudí, že thrácké βρία je téhož původu za předpokladu vývoje **sr* > thr. (či dák.) *br-* (podobně jako v lat. *tenebrae* ‚temnota‘ ~ véd. *támisrā-* ‚temná noc‘). Oporu hledá v substrátovém ornithonymu, jež proniklo do rum. *barzā*, bulh. dial. (N. Selo) *bárzъ* ‚čáp‘, jež by mělo odrážet **srġo-*, rekonstruované na základě germ. **sturkaz* ‚čáp‘ a skt. *srġayā-* m. & *srġayā-* f. ‚brodivý pták‘.

Pomiňme problematický staročínský či tibetský zdroj (sr. LUBOTSKY 1998, 386: toch. > stčín., ale LUBOTSKY – STAROSTIN 2003, 264: toch. < stčín.; podrobnou diskusi viz BLAŽEK – SCHWARZ 2017a, 60; 2017b, 65) a zvažme, zda není k dispozici alternativní indoevropská etymologie. K tomu je třeba vzít v úvahu, že v obou tocharských jazycích platí hláskový zákon o zjednodušení souhláskové skupiny **dr* > *r* (a podobně **dl* > *l*; **dn* > *n*; **dm* > *m*; **dī* > *y*; **dū* > *w* – viz např. VAN WINDEKENS 1976, 82, §241). Toto pravidlo otevírá možnost identifikovat v tocharském slově ‚město‘ hypotetický protějšek r. *derévŋja* ‚vesnice‘. Ruské slovo bývá odvozováno z praformy **d̥r̥vŋja* * ‚orná půda‘ ~ lit. *dirvā* ‚pole‘ (VASMER I, 341) < **d̥r̥H_uo*, nebo z *derevo* ‚dřevó‘ (MIKLOSICH 1886, 42–43). Brückner (1925, 1–2) explicitně odmítl jakékoliv spojení s lit. *dirvā* ‚pole‘. Miklosichova ‚dřevěná‘ etymologie může být navíc podpořena existencí ukrajinského slova *derévŋja* ‚les‘, které má též význam ‚dřevěný dům‘ (TRUBAČEV, *ESSJ* 4, 214). V takovém případě lze promítnout východoslovanské slovo ‚vesnice‘ do praslovanského východiska **d̥r̥vŋja*. Vzhledem k různým derivačním sufixům si tocharská a slovanská forma neodpovídají sice přesně, ale sémantická motivace ‚sestavající z dřevěných domů‘ i výchozí kořen **dreu-*/**deru-* ‚strom, dřevó‘ jsou identické. Východiskem tocharských forem by měla být forma **dreuiō-*⁴, adjektivum utvořené sufixem **-iō-* od hypotetického genitivu **dreus*,

3 ἐν τῷ μεταξὺ δὲ διαστήματι τῷ ἀπὸ Καλλάτιδος εἰς Ἀπολλωνίαν Βιζώνη τέ ἐστιν, ἧς κατεπόθη πολὺ μέρος ὑπὸ σεισμῶν, καὶ Κρουνοὶ καὶ Ὀδησσὸς Μιλησίων ἄποικος, καὶ Ναύλοχος Μεσημβριανῶν πολίχιον: εἶτα τὸ Αἶμον ὄρος μέχρι τῆς δεύρου θαλάττης διηκόν: εἶτα Μεσημβρία Μεγαρέων ἄποικος, πρότερον δὲ Μενεβρία, οἷον Μένα πόλις, τοῦ κτίσαντος Μένα καλουμένου, τῆς δὲ πόλεως βρίας καλουμένης θρακιστί: ὡς καὶ ἡ τοῦ Σήλυος πόλις Σηλυμβρία προσηγόρευται, ἧ τε Αἶνος Πολτυμβρία ποτὲ ὠνομάζετο... „Přibližně uprostřed mezi Kallatis a Apollonií se nachází Bizone, kterou z velké části spolklo zemětřesení; Krunoi (= dnes Balčík); Odessos (= Varna), kolonie Milétských; a Naulochos, malé město mesembrijských. Dále následuje pohoří Haimos (= Balkánské pohoří, též Stara Planina dnes), táhnoucí se k moři v této části; poté Mesembria (= Nesebăr), kolonie Megarenských, dříve zvaná Menabria či město Meny, {kde} Menas je jméno zakladatele, a bria značí v thráckině ‚město‘. Tudíž město Selys se nazývá Selybria a Ainos kdysi nesl jméno Poltyobria.“ (viz HAMILTON–FALCONER, eds. 1903–1906).

4 Doloženo v skt. adj. *dravya-* ‚vztahující se ke stromu‘ (MW 501). Sr. též lit. *dřevė* ‚dutina v kmeni stro-

jenž implikuje nominativ **doru* proterodynamického paradigmatu, známého např. z véd. *dāru*, gen. *dróṣ* ‚dřevo‘. Proterodynamické paradigma nom. **doru* vs. gen. **dreus* vysvětluje též ztrátu **d-* v toch. AB *or*, pl. B *ārwa* ‚strom‘ při aplikaci pravidla **dr-* > *r-*, nejprve realizovaného v gen. sg., a poté generalizovaného v celém paradigmatu (sr. HILMARSSON 1984, 112, jenž ale předpokládal gen. sg. **drouš*). Vývoj sekvence **-euijo-* byl též zřejmě regulérní, jestliže vedl k **-eijjo-⁵* > **-ijjo-⁶* > toch. B *-īye* (viz BLAŽEK 2016, 225–27). Za pozornost stojí shodná sémantická motivace vedoucí k pojmenování ‚města‘, resp. ‚vesnice‘. Obydlí vystavěná ze dřeva se nesporně liší od trvanlivějších sídel zbudovaných převážně z kamene na jedné straně i primitivnějších příbytků v jeskyních a zemljankách.

Zkratky

Av. avestský, bfin. baltsko-finský, bhs. buddhistický hybridní sanskrt, br. běloruský, bulh. bulharský, č. český, čín. čínský, d- dolno-, dák. dácký, est. estonský, fin. finský, germ. germánský, gót. gótský, h- horno-, het. hetitský, karel. karelský, kaš. kašubský, lat. latinský, lit. litevský, liv. livonský, lot. lotyšský, lud. ludikovský, luž. lužicko-srbský, mak. makedonský, niz. nizozemský, olon. olenecký, plb. polabský, pol. polský, prus. pruský, r. ruský, rum. rumunský, ř. řecký, sev. severský, sch. srbochorvatský, skt. sanskrt, sl. slovanský, slk. slovenský, sln. slovinský, st- staro-, stř- středo-, stsl. staroslověnský, thr. thrácký, toch. tocharský, ukr. ukrajinský, v- východo-, véd. védský, velš. velšský, veps. vepský, vod. vodský.

Zkratky staroindických literárních památek jsou všeobecně používány podle vzoru MW.

REFERENCES

- ADAMS, Douglas Q. 1988. *Tocharian Historical Phonology and Morphology*. New Haven: American Oriental Society. American Oriental Series, Vol. 71. .
- ADAMS, Douglas Q. 2013. *A Dictionary of Tocharian B* (Revised and Greatly Enlarged), Vol. 1–2. Amsterdam–New York: Rodopi.
- ALEW = *Altaltaisches etymologisches Wörterbuch*, Band I (A–M), unter Leitung von Wolfgang Hock und der Mitarbeit von Elvira-Julia Bukevičičiūtė und Christiane Schiller, bearbeitet von Rainer Fecht, Anna Helene Feulner, Eugen Hill und Dagmar S. Wodtko. Hamburg: Baar 2015.
- BLAŽEK, Václav. 1991. Slavic-Tocharian Isoglosses I. Sl. **къръ* : Toch. **kwip-* „shame“; II. Sl. **чълъ* : Toch. **kolmo-* „ship“. *Tocharian and Indo-European Studies* 5, 123–128; 129–133 (přetisk – BLAŽEK 2011, 10–18).

mu' < **dreuijā*. Pro tvar **dreuijo-/droujo-* Charpentier (1906, 25) dokonce předpokládal význam ‚dům‘.

5 Sr. B *aiyye* ‚ovcí‘ < **H₂oujo-*, *kaiyye* adj. ‚hovězí‘ < **g^houjo-* či B *šaiyye* ‚ovce či koza‘ < **g^hieH₂ujo-* (ADAMS 2013, 110, 214, 695; VAN WINDEKENS 1976, 95).

6 O monoftongizaci sr. AB *pik-* ‚psát, malovat‘ < **pejĭk-* nebo B *īke* ‚místo‘ < **uejĭk-* (ADAMS 2013, 410; VAN WINDEKENS 1976, 30).

- BLAŽEK, Václav. 1994. Sl. *č̣ln̄ „člun“ a toch. *kolmo- „lod“ (k terminologii pojmenování plavidel v severoindoevropském areálu). *Slavia* 62, 489–492.
- BLAŽEK, Václav. 1995a. Slavic-Tocharian Isoglosses. *Linguistica Baltica* 4, 233–238 (přetisk – BLAŽEK 2011, 19–24).
- BLAŽEK, Václav. 1995b. Přínos Václava Machka pro indoevropskou etymologii. *Slavia* 63, 499–501.
- BLAŽEK, Václav. 1997. Praslav. *къръ ‘vulva’ – tox. *kwip- ‘styd’ – speciﬁčeskaja slavjansko-toxarskaja izoglossa? *Balto-slavjanskije issledovanija*, 226–229.
- BLAŽEK, Václav. 1999. Alimenta Tocharica (1–3). *Tocharian and Indo-European Studies* 8, 79–84 (přetisk – BLAŽEK 2011, 40–45).
- BLAŽEK, Václav. 2003. Slavic-Tocharian Isoglosses IV. *Tocharian and Indo-European Studies* 10, 11–13 (přetisk – BLAŽEK 2011, 60–62).
- BLAŽEK, Václav. 2011. *Tocharian Studies*. Ed. Schwarz, Michal. Brno: Masaryk University.
- BLAŽEK, Václav. 2013. A Balto-Slavic key to etymology of Tocharian B *twār*. *Baltistica* 48(1), 69–73.
- BLAŽEK, Václav. 2016. (Review of) Adams, Douglas Q.: A Dictionary of Tocharian B. Revised and Greatly Enlarged, Vol. I–II {Amsterdam–New York: Rodopi 2013}. *Journal of Indo-European Studies* 44(1–2), 218–243.
- BLAŽEK, Václav – SCHWARZ, Michal. 2011. Tocharian AB *kwär*- ‘to grow old’. *Tocharian and Indo-European Studies* 12, 57–62 (přetisk – Blažek 2011, 78–82).
- BLAŽEK, Václav – SCHWARZ, Michal. 2017a. Early Indo-Europeans in Central Asia and China. Cultural Relations as reflected in Language. Innsbruck: Innsbrucker Beiträge zur Kulturwissenschaft, Neue Folge, Band 13.
- BLAŽEK, Václav – SCHWARZ, Michal. 2017b. *Raní Indoevropané v Centrální Asii a Číně. Kulturní vztahy v zrcadle jazyka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- BONFATE, Giuliano. 1979. Un’isoglossa Balto-Slavo-Tocharia. *Rendiconti delle sedute dell’Accademia Nazionale dei Lincei* 34(3–4), 81–84.
- BONFATE, Giuliano. 1984. I. Il femminile inanimato in tochario e in slavo. II. Un caso chiaro ed uno misterioso in tochario. *Acta Iranica* 23, 61–66.
- BRÜCKNER, Alexander. 1925. Waldnamen und Verwandtens. *Archiv für slavische Philologie* 39, 1–12.
- CHARPENTIER, Jarl. 1906. Indische Wortforschung. *Le Monde Oriental* 1, 17–42. [cit. 25. 6. 2018] Dostupné z: <https://archive.org/details/lemondeoriental01uapps>
- ČOP, Bojan. 1959–1960. Etyma Balto-Slavica IV. *Slavistična revija* 12, 170–193.
- DTA = *Dictionary and Thesaurus of Tocharian A*, Vol. I: A–J. Comp. Gerd CARLING in collaboration with Georges-Jean PINAULT and Werner WINTER. Wiesbaden: Harrassowitz 2009.
- EIEC = *Encyclopedia of Indo-European Culture*. Ed. James P. MALLORY – Douglas Q. ADAMS. London–Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers 1997.
- ESJS = *Etymologický slovník jazyka staroslověnského*. Ed. Eva HAVLOVÁ et alii. Praha: Academia / Brno: Tribun EU 1989f.
- ESSJ = *Ėtimologičeskij slovar’ slavjanskix jazykov*. Ed. Oleg N. TRUBAČEV et alii. Moskva: Nauka 1974f.
- FORTESCUE, Michael. 2005. *Comparative Chukotko-Kamchatkan Dictionary*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter.

- GEORGIEV, Vladimir I. 1958. Balto-slavjanskij i toxarskijazyki. *Voprosy jazykoznanija*.
- GEORGIEV, Vladimir I. 1981. Tocharian and Balto-Slavic. In: GEORGIEV, Vladimir I., ed. *Introduction to the History of the Indo-European Languages*. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences, 281–297.
- GPC Geiriadur Prifysgol Cymru. *A Dictionary of the Welsh Language*. Centre for Advanced Welsh – Celtic Studies. [cit. 25. 6. 2018] Dostupné z: <http://welsh-dictionary.ac.uk/gpc/gpc.html>
- HAMILTON, Hans Claude – FALCONER, William, eds. 1903–1906. *The Geography of Strabo*. Literally translated, with notes, in three volumes. London: George Bell & Sons.
- HILMARSSON, Jörundur. 1984. Notes on East Tocharian *ort* ‘friend(?)’ etc., and the question of *u*-umlaut of Tocharian *a*. *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 43, 107–121.
- HILMARSSON, Jörundur. 1996. *Materials for a Tocharian Historical and Etymological Dictionary*. Reykjavík: Málvísindastofnun Háskóla Íslands. Tocharian and Indo-European Studies, Supplementary Series, Vol. 5.
- IVANOV, Vjačeslav V. 1958. Toxarskaja parallel' k slavjanskim umeňitel'nym formam. In: *Slavjanskaja filologija. IV meždunarodnyj sjezd slavistov – sbornik statej II*. Moskva: Izdatel'stvo AN SSSR, 58–63 (přetisk – IVANOV 2008, 574–579).
- IVANOV, Vjačeslav V. 1988. Balto-slavjano-toxarskie izoglossy. *Balto-slavjanskije issledovanija* 1986, 45–60.
- IVANOV, Vjačeslav V. 1998. Kontakty slavjanskogo s toxarskim. In: TRUBAČEV, Oleg N., ed. XII *Meždunarodnyj sjezd slavistov v Krakove – Doklady russkix učenyx*. Moskva: Nauka, 325–334.
- IVANOV, Vjačeslav V. 2002. Ešče raz o slavjano-toxarskix izoglossax. In: NIKOLAEVA, Tatjana M., ed. *Slavjanskaja jazykovaja i étnojazykovaja sistema v kontakte s neslavjanskim okruženiem*. Moskva: Jazyki slavjanskix kultur, 52–54 (přetisk – IVANOV 2008, 580–582).
- IVANOV, Vjačeslav V. 2008. *Trudy po étimologii indoevropejskix i drevneperedneaziatskix jazykov*, Tom 2. Moskva: Jazyki slavjanskoj kultury.
- KLOEKHORST, Alwin. 2008. *Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon*. Leiden–Boston: Brill.
- KORTLANDT, Frederik. 1983. Demonstrative Pronouns in Balto-Slavic, Armenian, and Tocharian. In: *Dutch Contributions to the Ninth International Congress of Slavists* (Kiev, Sept 1983). Amsterdam: Studies in Slavic and General Linguistics 3, 32–35.
- KROONEN, Guus. 2013. *Etymological Dictionary of Proto-Germanic*. Leiden–Boston: Brill.
- LEHR-SPLAWIŃSKI, Tadeusz. 1957–1958. Zur Frage nach der Stellung des Slavischen und des Tocharischen innerhalb der indoeuropäischen Sprachenwelt. *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 6, 138–146.
- LIUKKONEN, Kari. 1999. *Baltisches im Finnischen*. Helsinki: Finnisch-Ugrische Gesellschaft. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne, Vol. 235.
- LUBOTSKY, Alexander. 1998. Tocharian loan words in Old Chinese: chariots, chariot gear, and town building. In: MAIR, Victor A., ed. *The Bronze Age and Early Iron Age peoples of Central Asia*. Washington D. C.: Institute for the Study of Man, 379–390.
- LUBOTSKY, Alexander – STAROSTIN, Sergei. 2003. *Turkic and Chinese loan words in Tocharian*. In: BAUER, Brigitte L. M. – PINAULT, Georges-Jean, eds. *Language in Time and Space. A Festschrift for Werner Winter on the Occasion of his 80th Birthday*. Berlin–New York: Mouton de Gruyter, 257–269.

- MALZAHN, Melanie. 2016. Review of Adams 2013. *Journal of the American Oriental Society* 136(3), 661–663.
- MIKLOSICH, Franz. 1886. *Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen*. Wien: Braumüller.
- MILIUTĚ-CHOMIČENKIENĚ, Aleta. 1990. Baltų-slavų-tocharų leksikos gretybės ('Gyvūnų pavadinimų' leksinė-semantinė grupė) {„Etymologické paralely v baltštině, slovanštině a tocharštině ve 'názvach zvířat a jejich částí těla'“}. *Baltistica* 26(2), 135–143.
- MW = MONIER-WILLIAMS, Monier. 1899[1993]. *A Sanskrit-English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarsidass. [cit. 25. 6. 2018] Dostupné z: <http://www.sanskrit-lexicon.uni-koeln.de/cgi-bin/tamil/recherche>
- PINAULT, Georges-Jean. 2008. *Chrestomathie tokharienne. Textes et grammaire*. Leuven–Paris: Peeters.
- POKORNY, Julius. 1959. *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*. Bern–München: Francke.
- SARADŽEVA, Ludviga Alekseevna. 1982. An Armeno-Slavo-Tocharian Innovation. *Annual of Armenian Linguistics* 3, 47–52.
- SKES = TOIVONEN, Y. H. et alii. 1955f. *Suomen kielen etymologinen sanakirja*, I–VII. Helsinki: Lexica Societatis Fenno-Ugricae XII.1–7.
- SMITH, E. 1910. „Tocharisch“, die neuentdeckte indogermanische Sprache Mittelasiens. Christiania: Vid. Selsk. Skrifter, II. Hist.-fil. Kl., Nr. 2.
- TOPOROV, Vladimir N. 1963. Toxarskaja étimologija za dvadcať let. *Étimologija* 1963, 236–249.
- TOPOROV, Vladimir N. 1990. Prusskij jazyk 5 (laydis – lut-). Moskva: Nauka.
- UEW = *Uralisches etymologisches Wörterbuch*, von Károly Rédei et alii. Budapest: Akadémiai Kiadó 1986–88.
- VALČÁKOVÁ, Pavla – BLAŽEK, Václav. 1997. Psl. *kols. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské university*, A 45, 27–30.
- VAN WINDEKENS, Albert J. 1971. Une correspondance lexicale entre le tokharien et le balto-slave. *Indogermanische Forschungen* 76, 54–58.
- VAN WINDEKENS, Albert J. 1976. *Le tokharien confronté avec les autres langues indo-européennes*, I: *La phonétique et le vocabulaire*. Louvain: Centre International de Dialectologie Générale.
- VASMER, Max. 1986–88. *Étimologičeskij slovar' russkogo jazyka*, I–IV, translated in Russian by Oleg N. Trubačev. Moskva: Progress.
- WITCZAK, Krzysztof T. 1991a. Indo-European *sʰC in Germanic. *Historische Sprachforschung* 104, 106–107.
- WITCZAK, Krzysztof T. 1999. Review of Hilmarsson 1996. *Studia Etymologica Cracoviensia* 5, 202–205.

Poděkování: Článek vznikl pod záštitou Specifického výzkumu, č. 2817. Poděkování patří též dvěma anonymním recenzentům, jejichž užitečné komentáře byly promítnuty do finální verze příspěvku.

Václav Blažek

Department of Linguistics and Baltic Studies

Faculty of Arts, Masaryk University

Arna Nováka 1, 602 00 Brno

Czech Republic

blazek@phil.muni.cz

